

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 45100-01-16 דר' קפלן נ' פרופ' צור

לפני: כבוד השופט גיא הימן

התובעת: דר' שרה קפלן

נגד

הנתבע: פרופ' (אמריטוס) אוריאל צור

בשם התובעת: עו"ד בארי קפלן

בשם הנתבע: עו"ד גבי שחר

פסק-דין

המסגרת הנורמטיבית

1. כְּפִרְשָׁה, שֵׁנֶדוּנָה לִפְנֵי בֵּית-הַמִּשְׁפָּט הָעֲלִיּוֹן בִּשְׁנַת 2003, הַתּוּוּהָ כְבוֹד הַנְּשִׂיאָ אַהֲרֹן בֶּרֶק מִתּוּוּהָ חֹדֶשׁ לְהַכְרֵעָה בְּמִקְרִים, שֶׁבָּהֶם מִתְחַרְוֹת זֶו בּוֹ שְׁתֵּי זְכוּיּוֹת-יִסוּד שֶׁל הַפְּרִט. תַּחַת צְעִידָה בְּדֶרֶךְ, שֶׁהוֹכְרָה בְּעֵבֶר וּזְכָתָה לְכִינּוּי "אִיזוֹן אֹפְקִי" (בג"ץ 2481/93 דִּיין נ' נִיצֵב וִילֵק, מִפְּקֵד מַחֲזֵ יְרוּשָׁלַיִם, פ"ד מח(2) 456 (1994)), הִצִּיעַ הַנְּשִׂיאָ כֵךְ:

"פְּתֻרֹנָם שֶׁל נִיגוּדִים בֵּין נֹרְמוֹת חֻקְתִּיּוֹת הַשְׁוֹת בְּמַעֲמָדָן הַנּוֹרְמָטִיבִי – [נִיגוּדִים] שֶׁהֵם טְבַעִים לְדְמוֹקְרַטִיָּה וּמַעֲנִיקִים לָהּ אֶת חִיּוּתָהּ – לְרֹב אֵינּוּ בְּקִבְעַת הַיִּקְפָּם שֶׁל הַזְכוּיּוֹת, הָעֲרֻכִים וְהָאִינְטֵרְסִים וּבְהוֹצָאת הַהִיבְטִים שִׁידָם עַל הַתַּחֲתוֹנָה מִתַּחֲסוֹם הַשִּׁיחַ הַחֻקְתִּי וּמִתַּחֲסוֹם הַבִּיקוּרַת הַחֻקְתִּי. פְּתֻרֹנָם שֶׁל נִיגוּדִים אֵלֶּה הוּא בְּהַשָּׂאֵרַת הַנִּיגוּד בְּרֵמָה הַחֻקְתִּי תוֹךְ קְבִיעַת מִידַתָּה שֶׁל הַהֲגָנָה הַנִּינְתָּ לְזְכוּיּוֹת, לְעֲרֻכִים וְלֵאִינְטֵרְסִים הַמִּתְנַגְּשִׁים בְּרֵמָה שֶׁל חֻקִּיקָה רִגִּילָה (אִיזוֹן אֲנָכִי) הַחִיּוּבַת לְקִיּוֹם אֶת דְּרִישׁוֹתֶיהָ שֶׁל פִּיִּסְקַת הַהַגְּבָלָה" (בג"ץ 1435/03 פְּלוֹנִיַת נ' בֵּית-הַדִּין לְמִשְׁמַעַת שֶׁל עוֹבְדֵי הַמְּדִינָה בְּחִיפָה, פ"ד נח(1) 529, 538 (2003). הַסוּגְרִיִּים הָעֲגוּלִים הֵם בְּמִקְוֹר).

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 45100-01-16 דר' קפלן נ' פרופ' צור

מודל זה גָּדַר את זירת-התחרות לזו שבין זכות מוגנת של הפרט לבין אינטרס ציבורי אשר, בנסיבות נתונות, עומד בניגוד לה. בכך ביקש בית-המשפט להתמודד עם הקושי המרכזי שביישומו של מנגנון של איזון אופקי, היינו של איזון בין זכויות מתחרות של הפרט, המוכרע באמצעות גריעה חד-צדדית מהיקפה של אחת הזכויות או גריעת-מה, הדדית, מן ההיקף של כל אחת מאלו. הגריעה הזו, חשש הנשיא ברק, עלולה לצמצם יתר-על-המידה את ההכרה בהיקפה של זכות יסודית. צמצום שכזה עלול להתברר מקח-טעות בנסיבות, שכן נכון היה להכיר בזכות (ולהגן עליה) אלמלא צומצם היקפה כאמור. הוסיף הנשיא והסביר:

“התנגשות (אופקית) בין נורמות חוקתיות השוות במעמדן הנורמטיבי והמשקפות ערכים ועקרונות, משקפת מצב טבעי בחברה דמוקרטית, שבה זכויות אדם מתנגשות אלה באלה (כגון הזכות לחופש הביטוי המתנגשת בזכות לשם הטוב), ושבה זכויות האדם מתנגשות בערכים ובעקרונות של החברה (כגון חופש הביטוי המתנגש עם הביטחון ושלום הציבור). פרט למקרים קיצוניים תוצאתה של התנגשות זו אינו מחייב קביעת הגבולות של הזכויות, הערכים והאינטרסים ברמה החוקתית תוך ביטולם של הזכות, הערך או האינטרס שידם על התחונה. כך למשל איננו קובעים כי הזכות לחופש הביטוי אינה כוללת בחובה ביטוי הפוגע בשם הטוב. אילו כך קבענו היינו מדללים את היקפן של הזכויות החוקתיות ושל הערכים והעקרונות הזוכים להכרה חוקתית, והיינו יוצרים מצב נורמטיבי שלפיו חקיקה רגילה הנוגעת לשם הטוב אינה כפופה למגבלות חוקתיות. תוצאה זו אינה ראויה ויש למונעה” (שם, בעמ' 537. הסוגריים העגולים הם במקור).

2. המודל החדש ביקש, אפוא, להציע העמדה “כפולה” או “משולבת” – זו לשוני-שלי – של זכות של הפרט מול אינטרס ציבורי – כל זכות מול האינטרס המתחרה בה – באופן שיכריע את גורלה של התחרות במקרה המסוים לפי נסיבותיו וימנע הכרעה גורפת מדי, העלולה להתברר בלתי-הולמת נסיבות אחרות. ממיקודה של המחלוקת בנסיבות המסוימות נגזר, להשקפתי, עוד יתרון אחד: הוא אפשר להכריע בתחרות לפי מנגנון מובנה, הקורא אל ההכרעה שניים מעקרונותיו

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 45100-01-16 דר' קפלן נ' פרופ' צור

היסודיים ביותר של המשפט – זה של תכלית ראויה וזה של מידה הולמת. שני העקרונות הללו – אבני-הבסיס של כל סוגיה משפטית שהיא – הם כלים של עיקר בדיהן של ערכאות-השיפוט. הם מתווים קנה-מידה להכרעה. הם מבנים את שיקול-הדעת השיפוטי. בכוחם לצמצם במידת-מה את הערטילאיות שבהכרעה. הם מסייעים בהנמקתה וכך בקנייתו לה של יסוד משכנע.

3. מתווה זה לא פותח עד כה כל צורכו, וטרם יושם דיו בפסיקתנו. קשיים, שאפשר כי הוא מעורר ברמה המתודית לא לובנו לשורשם. ברם האינטואיציה אשר ביסודו ויתרונותיו המפורטים לעיל עושים, לדעתי, את הכלי המשפטי הזה אמצעי הולם בהכרעתן של פרשות שלבן, ומכאן גם מורכבותן, בהתנגשות בין ערכים ולהם מעמד חוקתי על-חוקי במשפטנו. בייחוד מתאימה דרך זו של הכרעה לתביעות בלשון-הרע ויסודן במתח הטבוע בין הכרה בשמו הטוב של אדם לבין הכרה בזכות היסודית לחופש-ביטוי. כפי שכתבתי אך לאחרונה:

”התכלית העיקרית [של דיני לשון-הרע] היא שמירה על שמו הטוב של אדם לאור ביטוי, שנאמר בעניינו. שנייה לה – הקפדה באיכותו של השיח. [אולם] לעולם נושאת על גבה, בד בכד, תביעה בלשון-הרע שק כבד. זהו משא-הפגיעה בחופש-הביטוי, מקיריות-היסוד של שיטתנו אשר יש להבטיח כי לא תיפגע אלא במידה המתחייבת” (ת”א (שלום תל אביב-יפו) 61925-10-15 אפלברג נ' שירי, בפסקה הראשונה לפסק-דיני (פורסם במאגרים, 7.1.2018)).

4. לדינים של לשון-הרע, אך מובן, תכליות נוספות. ברם במרבית-הפרשות, המניחות עצמן לפניהן של ערכאות, המתח הוא בין הזכות לשם טוב לזכות לחופש-הביטוי. בחלק מהוראותיו משקלל חוק איסור לשון הרע את הערכים המנוגדים, הכרוכים בהכרעה לפיו, וקובע את תוצאתה של התחרות כמו באורח מנדטורי. זהו, לדוגמה, גורלו של ביטוי, המושמע בגדרו של הליך שיפוטי וזוכה להגנה אפילו שהוא פוגע בשמו הטוב של אדם. הגנה זו היא רחבה עד מאד. תכליתה – יעילותו של ההליך השיפוטי – זוכה בחוק למעמד עדיף. יש דוגמאות נוספות. ברם בחלק נכבד ממרכיביו מותיר חוק איסור לשון-הרע מרקם פתוח לשקילה ולהכרעה. המרקם הזה – חשוב. הוא מאפשר לגשר על פער בין התכליות ונסיבות-החיים, שראה לנגד-עיניו מחוקקו של חוק איסור

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 45100-01-16 דר' קפלן נ' פרופ' צור

לשון-הרע לפני למעלה מיוֹבֵל שנים, לבין אלו של ימינו. הוא נותן בידי הערכאות אמצעי להקל, במידת הניתן, על העובדה כי במרבית-היבטיו החוק הוא יִשָּׁן ולא עודכן כל צורכו:

“דעת לנכון נקל כי החוק הוא חוק ותיק, שנחקק בנסיבות – של מדיה, של מאפייני-שיח ושל מוסכמות חברתיות – שונות מאד מאלה של ימינו. ייאמר בלא היסוס: חוק איסור לשון הרע, בחלק מהיבטיו, הוא חוק ארכאי, ששוב איננו מתאים לצרכי-תקופתנו. מן הראוי הוא כי המחוקק ישקול רביזיה מקפת ברוחו, בהוראות-החיוב שבו ובהגנותיו. ברם עד שכך ייעשה, שומה על הערכאות למלא את חלקן, לפי האמצעים שבידיהן ובייחוד כוונתי לכלי-הפרשנות השיפוטית, בהתאמתו הטובה ככל הניתן של החוק למאפייניה של העת הזו” (שם, בפסקה העשירית. ההדגשה היא במקור).

כך הוא, להשקפתי, בשאלת-סיווגו של ביטוי ללשון-הרע לפי הסעיף הראשון לחוק; כך הוא בחלק מן ההגנות, שמקנה החוק ובייחוד אלו שקנייתן כרוכה בפעולה בתום-לב; וכך הוא בקביעתו של שיעורו של פיצוי, בייחוד זה הפטור מן הצורך להוכיח נזק. גם על כך כתבתי:

“שלושה היבטים אפשריים במלאכה זו של פרשנות [החוק]: סיווגו הנכון של ביטוי, לפי האמור בסעיף הראשון לחוק וקובע מהי ‘לשון הרע’; פירושן של הגנות שבחוק, לפי תכליתן האובייקטיבית; והתאמתה של מסגרת-השיקולים, בבואו של בית-המשפט לפסוק פיצוי, לנחוץ בקבלתה של תוצאה ראויה ומידתית” (שם, שם).

אמת, באותם חלקים ובם מותרים דיני לשון-הרע מרחב לשיקול-דעת בקביעתו של איזון ראוי בין ערכים מתחרים, תהא זו מלאכת-האיזון המוכרת לנו מן הדינים של זכויות-האדם. “האיזון האנכי המשולב” יקרא אל המדוכה את מבחניה של פסקת-ההגבלה וזו, כבר כתבתי, בין שהיא “על ספר” ובין שחלה מכוח-היותה טבועה במלאכת-השיקילה השיפוטית, היא יסוד ואמצעי רב-ערך להכרעות משפטיות בתחומים שונים. בתמצית יידרש בית-המשפט לשאול את עצמו מהי התכלית

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 45100-01-16 דר' קפלן נ' פרופ' צור

שבהכרה בכל אחד מן הערכים המתחרים; מהי התכלית המאפשרת את הגבלתו ואיזו הגבלה היא מידתית ועל כן הולמת. כל אחד מן המבחנים הללו – של תכלית ושל מידה – פותח די צורכו במשפטנו באופן, המאפשר לפרטו למבחני-משנה ולהציב באלה, כמשתנים, את נסיבותיו המסוימות של העניין.

ראוי לדייק. כל מהותו של איזון אנכי היא בקיומה של הירארכיה נורמטיבית. חרגת מזו – נמצאת שב אל האיזון האופקי ואל מכשלותיו או, בקונסטרוקציה אחרת, מרדד את הערכים החוקתיים כולם למדרגה אחת ועליה ניצבים יחד זכות ואינטרס ציבורי כמו היו בני מעמד שווה. סתירה היא, מניה וביה, לרעיון-עליונותם הנורמטיבית של זכויות-האדם ושל ערכים נוספים, שזכו לעיגון חוקתי על-חוקי (דנ"פ 2316/95 גנימאת נ' מדינת ישראל, פ"ד מט(4) 589, 645 (כבוד השופטת דליה דורנר) (1995)).

יישומו של איזון אנכי "כפול" אינו מצוי, אפוא, בהלבשתה של זכות – ערך מדרגה עליונה, אצטלה של אינטרס ציבורי – ערך נמוך הימנה. תחת זאת, על מלאכת-האיזון לתור אחר הנורמה החקיקתית, שאיננה בת-מעמד חוקתי, ומאפשרת פגיעה באיזו מן הזכויות המעורבות. לעתים, כמו בבג"ץ 1435/03 פלונית הנ"ל, יהיו אלה שני דברי-חקיקה שונים – כל אחד מתיר גריעה מן ההגנה על איזו מן הזכויות המתחרות לבדה. לעתים, כמו בענינה של לשון-הרע, תימצא ההסמכה לגרוע משתי הזכויות גם יחד בדבר חקיקה יחיד – הוא חוק איסור לשון-הרע. אמת, ייחודו של החוק הזה בכך שהוא מאפשר, לפי תנאיו, לגרוע מן הזכות לחופש-ביטוי. בד בבד, ברבדים שונים – למשל: ההגנות שבו, אך לא רק הן – מסמיך החוק לגרוע מן השם הטוב לשם קידומם של אינטרסים אשר לציבור עניין במ. הנה כי כן, חוק איסור לשון-הרע הוא הנורמה בת המעמד החוקי התת-חוקתי, הדורשת בחינה באפשרה גריעה מן ההגנה על שתי הזכויות הנוגעות בדבר – חופש-הביטוי והזכות לשם טוב. את הנורמה הזו יש לבחון במשקפיה של ההגנה על כל אחת מן הזכויות, כמצוותה של פסקת-ההגבלה אשר בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

סייג יחיד הוא לדברים ודומה כי במישור הנדון – סייג-מעט הוא. נורמה חקיקתית תת-חוקתית, שבאה אל העולם קודם לכניסתו לתוקף של חוק-היסוד הזה, חוסה תחת ההוראה שבדבר "שמירת-דינים" אשר בסעיף העשירי לחוק-היסוד. זו קובעת: "אין בחוק-יסוד זה כדי לפגוע בתקפו של דין שהיה קיים ערב תחילתו של חוק-היסוד". ברם אין משמעו של דבר, כבר נפסק, כי בפירושו

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 16-01-45100 דר' קפלן נ' פרופ' צור

— חסין דבר-החקיקה הזה מפני השפעותיה של הפרדיגמה החוקתית. בגדרה של תורת-הפרשנות של החקיקה חייב הפרשן, הוא בית-המשפט היושב לדין, ליצוק אל הוראותיו של החוק את הפירוש אשר, מחד גיסא, "אין בו כדי לפגוע בתקפו" ומאידך גיסא יוכל לארוג את דבר-החקיקה הנבחן אל רקמת-הדין, המכיר בחשיבותה של הגנה על זכויות-האדם וממילא ביסודות של תכלית ראויה ומידה הולמת (דנ"פ 2316/95 גנימאת הנ"ל, בעמ' 589).

5. בתובענה שלפני ניצבים זה מול זה שמה הטוב של התובעת וזכותו של הנתבע להתבטא באורח חופשי. אין השניים דרים בנחת זה עם זה. חירות-הביטוי של הנתבע הולכה, בנסיבות-המקרה, לפגיעה בשמה של התובעת. הגנה, שלדיעבד, על השם משמיעה פגיעה בחופש-הביטוי. השאלה היא היכן נכון למתוח את הגבול. מה מבין הביטויים, שהשמיע הנתבע, יש לסווג ללשון הרע? מה מאלה זוכה להגנה, הגורעת אותו מגדריו של חיוב בעוולה? מהו הסעד, שיש לתן בידיה של התובעת בעבור אותם ביטויים אשר בהשמעתם עוול כלפיה הנתבע? המענה לכל אחת מן השאלות הללו ייגזר, בסופו של יום, מתוצאתו של איזון אנכי משולב, היינו, מן ההפעלה הראויה של מבחני-התכלית והמידה לפי מכלול-נסיבותיו של המקרה.

המקרה

6. התובעת, דר' שרה קפלן ולה תואר PhD מבית-הספר לרפואה באוניברסיטת תל-אביב ניהלה, בין השנים 2007-2016 לערך, את תוכנית-הלימודים במדעי-התזונה במרכז האקדמי פרס שברחובות. בשנת 2015 היא פנתה אל הנתבע, פרופסור (אמריטוס) אוריאל צור, בהצעה כי ייטול על עצמו להכין חלק מתוכנית-הלימודים וישמש מרצה. הנתבע, גמלאי של מכון ויצמן למדע, נענה בחיוב וגם השקיע זמן ומאמץ, בייחוד בקבלתו של אישור לתוכנית מאת המועצה להשכלה גבוהה. אלא, שלסופו של ענין לא יצא המתוכנן אל הפועל. התוכנית קרמה עור וגידים. הנתבע נותר מחוץ לה. הוא ראה את התובעת אחראית לתוצאה זו. הוא כעס מאד. לשיטתו, כשנדרשה לכישוריו השתמשה בו התובעת לתועלתה. משלא נמצא לה עוד צורך בשירותיו, היא השליכתו ככלי אין חפץ בו. הנתבע סבור כן גם היום.

הודעה I

7. כעסו זה הניע את הנתבע לשגר, פעמיים, הודעות-דוא"ל אל ממונה של התובעת במרכז האקדמי. ההודעה הראשונה נכתבה בתאריך 9.12.2015. היא נשלחה לתובעת; לנשיא-המרכז

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 16-01-45100-דר' קפלן נ' פרופ' צור

האקדמי, פרופסור רון שפירא; למייסדת-המרכז ומנהלתו הכללית, גב' עפרה אלול; וכן לכתובת דוא"ל של "יושב-ראש המרכז", שאינני יודע את מי שימשה. ההודעה הייתה קצרה וזהו נוסחה:

נושא: להעביר לרקטור "

לאור שפת הגידופים ושפת השוק של מיכל [דר'] מיכל האן, ראש החוג למדעי התזונה], שבאה בעקבות ההסתה שלך [של התובעת] ולאור העובדה שגב[רת] לא אקדמאית בורה וחפה מכל ידע, מפטרת בהבל פה פרופ' ממכון ויצמן שעבד ללא לאות לקבל (ואכן קיבל) הכרת מליג [המועצה להשכלה גבוהה] בקורס בביוכימיה, אני מנתק כל קשר עימך הן בכתב והן בעל פה.

תתבישי לך אשת נאוות המרדות,

באי כבוד

אוריאל צור."

(נספח א' לתצהיר-התובעת. הסוגריים העגולים הם במקור).

על שני מרכיבים, בייחוד, יצא קצפה של התובעת. ראשון היה כינויה: "גב[רת] לא אקדמאית בורה וחפה מכל ידע". שנייה הייתה הפנינה הלשונית: "אשת נאוות המרדות", שאותה כתב, אמנם, הנתבע בשגיאת-כתיב – צריך היה להיות: "נעוות" – אך התובעת קראה אותה כגידוף של ממש. חלק נכבד מן הדיון הוקדש, אפוא, לשאלה מה פירושם של הביטויים הללו וכלום עולים הם כדי לשון-הרע. אחרון – ראשון.

"אשת נאוות המרדות"

8. "ויִחַר-אַף שְׂאוּל, בְּיַהֲוֹנָתָן, וַיֹּאמֶר לוֹ, בֶּן-נְעוּת הַמְרָדוֹת", מספר המקרא בספר שמואל א ומוסיף ושם הסבר בפיו של המלך: "הָלוֹא יִדְעָתִי, כִּי-בָחַר אֶתָּה לְבֶן-יִשְׂרָאֵל, לְכֹשֶׁתְךָ, וּלְבִשְׂת עֲרוֹת אִמְךָ. כִּי כָל-הַיָּמִים, אֲשֶׁר בֶּן-יִשְׂרָאֵל חָי עַל-הָאֲדָמָה, לֹא תִכּוֹן, אֶתָּה וּמְלֹכֹתְךָ" (פרק כ', פסוקים 31-30). היפקדו של דוד בן-ישי מעם שולחנו של המלך, באחת ובשנית; עמידתו של בן-המלך, יהונתן,

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 45100-01-16 דר' קפלן נ' פרופ' צור

לימינו של הלה והבנתו של שאול כי בנו מצדד ביריבו עוררו את קצפו. הם הביאוהו, ממש כמו את הנתבע במקרה שלפני, לידי כעס.

לדרו של הנתבע, לאו גידוף ימצא האדם הסביר בביטוי שכתב. מקל וחומר הוא כי כל שחר אין להבנתה של התובעת את הביטוי כאילו התייחס לאישה בזנות. כל שנאמר, לשיטתו של הנתבע ולפי המקור שבמקרא, הוא כי כמו יהונתן – צעיר מן המלך, דל הימנו בניסיון ומעמדו פחות, הנהיגה התובעת להחציף את פניה אל אדם ותיק ומנוסה ממנה. על שום כך ראוי לנפותה, כפי שעשה הנתבע, עקשנית ומורדת. הא ותו לא. בלשונו של בא-כוחו בסיכומיו:

”בהקשר התנ"כי מדובר בביטוי, שבא ללמד על כך שמושא הביטוי הינו עיקש, מרדן וחצוף. זה איך שכל אדם סביר, שקורא את הקטע בתנ"ך, אמור להבין. הנתבע ע[נ]מד על גרסתו ש[ל]כך הוא התכוון בביטוי שכתב. אין בדברים, בנסיבות האלה, משום דיבה כאשר הם נאמרים בהקשר של טענות על ניצול של אדם בכיר על ידי מי שקטן ממנו בשנים, בתואר ובידע. אין מחלוקת שהוא פרופסור בפנסיה והיא דוקטור, הוא גדול בשנים והיא צעירה יותר, כל הדברים שפירטתי, להתייחס לאדם כמחציף פנים זה לגיטימי לגמרי, אם אני [הנתבע] ממרום שנותיי והשכלתי מקבל יחס שאני רואה אותו כבלתי הוגן” (פרוטוקול, בעמ' 129, ש' 14-24).

שאלתי את עצמי מיהו, למצער בעת הזו, ”כל אדם סביר”. מה יבין אדם כזה למקרא דבריו של הנתבע? כלום נמעניה של הודעת-הדוא”ל הם, לקנה-המידה הרלוונטי, אנשים סבירים? האם הנתבע, חרף העובדה כי לא ידע אפילו את הכתיב הנכון של הביטוי אשר בו השתמש, הוא אדם סביר? ומהו דינם של פרשנים דגולים של המקרא ונדרשו בימי-עבר לביאורו של הכתוב? עד מה סבירים היו פירושיהם לפסוקי-המקרא?

ראשון הניחה לפני התובעת ביאור לאלה הפסוקים מאת רבי שלמה יצחקי (נספח ג' לתצהיר-עדותה הראשית). כך כתב רש"י:

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 45100-01-16 דר' קפלן נ' פרופ' צור

"נעות המרדות" – לשון 'נע'. אשה נעה ונדה, יוצאנית. כאשר תאמר 'זעה' מן 'זע' כן תאמר 'נעה' מן 'נע' והתירו מן הדיבוק שהוא דבוק ל'מרדות'.

'המרדות' – שהיא ראויה לרדות ולייסר. דבר אחר: כשחטפו בני בנימי[י]ן מבנות שילה, שיצאו לחול הכרמים, היה שאול ביישן ולא רצה לחטוף, עד שבאתה היא [אם-יהונתן] עצמה והעיזה פניה ורדפה אחריו.

'נעות' – על שם הכרמים והיא גת (תלמוד בבלי, מסכת עבודה זרה, [דף] ע"ד, [עמוד] ב'): 'נעה ארחתו יטופן נעוהי בחמר' ולא מן השם".

התובעת נאחזה, בייחוד, במלה "יוצאנית" אשר נדמה כי נחזתה בעיניה, אולי בשל הדמיון הפונטי, לביטוי בן ימינו: "יצאנית". בכך היא שגתה. דעת לנכון נקל כי לא לפירוש הזה כיוון רש"י, מכול וכול. הוא לא קרא בדבריו של המלך גינוי לרעיתו, אחינעם בת אחימעץ, אמו של יהונתן. אדרבה, לפי פירושו של רש"י נדמה המלך דווקא משבח את האישה בהציגו אותה כבעלת-יוזמה, שאינה קופאת על מקומה ותחת שתמתין כי מחזרה ייגש אליה, פונה היא אליו. לפי פירוש זה התנהגותו, הפסולה בעיני-המלך, של יהונתן, איימה דווקא לפגוע בשמה הטוב של אמו.

למרבה הרווחה, פטורים אנו ממענה לשאלה כלום פירוש זה הוא, באספקלריה של ימינו-אנו, הבנה "סבירה" של הביטוי התנכ"י. שכן, אם דבר-מה נהיר הריהו כי הנתבע לא התכוון, בשום פנים, לשבח את התובעת ולמנות את תכונותיה החיוביות בענדו לצווארה את התכשיט המקראי הזה. לא עָדִי של זָהָב, אם בשאול המלך עסקינן, ביקש הנתבע להעלות על לבושה של בת-ריבו (שמואל ב' א', 24). לדעתי, דבריו קירבוהו אל המשמעות השלילית, שיוחסה לביטוי הזה בעתות מאוחרות יותר.

שני ביאורים נוספים הניחה לפני התובעת. ראשון הוא פרי-עטו של הרלב"ג, רבי לוי בן גרשום, מאוחר לרש"י בכ-250 שנה. דבריו, שהנתבע לא חלק על ציטוטם, היו אלה: "בן נעות המרדות – שלא הוכיחתו אמו בקטנותו, או בן לאשה שאינה ראויה למלכות, ומעוות מלמשול, וכן גם הוא שבוחר במה שימנעהו מלמשול. 'מרדות' מלשון 'ממשלה', מעוותת הממשלה". כאן כבר

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 45100-01-16 דר' קפלן נ' פרופ' צור

מצטיירת האם באורח שלילי יותר, אפילו שעיקר הפסול עודו מיוחס לבנה. עוד במנהרת-הזמן ועוד מיתרונותיה של גלישה ברשת, הפוטרת מבקיאות במקורות ובפירושם, הביאה התובעת מביאורו של רבי מאיר ליבוש בן יחיאל מיכל, הוא המלבי"ם, בן המאה התשע-עשרה. "נעות המרדות", הסביר מפרש זה, "מורד נעוה ומשוגע, שאין בן ממריד באביו נכרי. נעוה לב – פועל 'עוה' מציין עוות הגיוני, וכולל עוות השכל והבינה על ידי קלקול הלב ותאוותיו, ונעוה לב הוא שהכח המושל, הלב שבקרבו, נעוה וסר מדרך הישר והחכמה וימשך אחר ציורים רעים, וגם שכלו יהיה לבוז, כי ישרת כעבד את התאוה והיצר". אכן, ציורים רעים.

ניתן היה להמשיך ולנוע בין פירושיהם המענינים של גדולי-המפרשים, לרבות אלה שמסיבה כלשהי החמיצה התובעת. כך, למשל, בפירושי המצודות שמן המאות 17-18 קראו רבי דוד אלטשולר ובנו, רבי יחיאל הלל אלטשולר, את הביטוי המקראי בשלילה. נכתב:

"בן נעות המרדות" – רצה לומר, כאשר אמך היא נפשעת בדבר המרידה למרוד בי, כן אתה בנה דומה לה לפשוע בדבר המרד. 'הלא ידעתי' – מאז שידעתי שאתה בוחר בבן ישי להיות מולך, וזה לב[ו] שתך ולבושת הגלות דופי אמך, כי הלא יאמרו הבריות: 'אין זה כי אם זנתה אמו והוא אינו בן שאול, וזה יאהב לשונאי שאול'. 'נעות' – מלשון עון ופשע. 'המרדות' – מלשון מרד. 'ערוה' – ענינו הגלות הדופי".

לתובעת נמצא מקור מאוחר יותר ואין ענינו בפירושו של מקרא. לפניו של בית-המשפט הונח צילום של עמודו הראשון של ספר, שכתב פוסק-ההלכה הידען והמשכיל, הרב רפאל אהרן בן שמעון, בראשיתה של המאה ה-20. "בת נעות המרדות" נקרא הספר הזה ובכותרת-המשנה שלו נכתב: "על דיני האשה המורדת", ש"מאסה בבעלה מסיבת ר[נ]ע דרכיו" וש"מרדה בבעלה על מנת לצערו" (הנספח הרביעי לתצהיר-התובעת). אינני יודע כיצד הבינה התובעת את הכיתוב הזה וספק בעיני אם את הספר היא פתחה. מה בין הכתוב בו ועוסק בהלכות של אישה, שנטען כי איננה מקיימת את חובות-הנישואין שלפי הדין הדתי, לבין ביזויה של התובעת – ספק בעיני אם תדע זו לומר.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 45100-01-16 דר' קפלן נ' פרופ' צור

לא נחה היד ממנוע-החיפוש ונמצא לה, לתובעת, עוד מקור אחד, בן זמננו ממש. כוונתי היא למילון אינטרנטי בשם "מילוג", שאת כוחו לא אדע ועל איכויותיו טרם נזדמן לי לעמוד ובו הגדרה למונח "בן נעוות המרדות". דווקא הנתבע, באמצעותו של בא-כוחו, עט על המקור הזה כמוצא שלל. "הביאו דף מהמילון העברי מילוג", הטעים בא-הכוח, "שזה מעיד על עצמו. מה זה 'בן נעוות המרדות'? התשובה של המילון: 'קללה המביעה כעס וסלידה כלפי אדם'" (פרוטוקול, בעמ' 132, ש' 25-27). כשלעצמי תהיתי: על איזה עץ העיד הדבר? במה ביקש הנתבע להיאחז? במושג "קללה"? במושג "סלידה"? שמא ראוי לו, לבית-המשפט, לאמץ את מלוא-הפירוש אשר צורף מן המילון ההוא, ומוסיף ומציע "מילים נרדפות ל'בן נעוות המרדות'", לאמור:

"בן אָלף, בן אָלף זונות, בן בְּלִיעַל, בן זוֹנָה, בן זְנוּנִים, בן טיבוגה,
בן פְּלָבָה, גְּנוּאָד, חתיכת חָרָא, ימח שמו, כָּלֵב בן כָּלֵב, מְאָדָר
פְּאָקָר, מְנִיאָק".

ידיעתו השיפוטית של בית-המשפט אינה מקיפה אמנם את המונח הלשוני "בן טיבוגה" – שהוא, כך קראתי, שיבוש אפשרי של קללה עסיסית בשפה הסרבית. ברם בכלב-בן-כלב ובבני-דמותו חוששני כי פגשתי בעבר. מסכים אני כי הדבר – בעד עצמו ידבר. בעד עצמו, ונגד עמדתו של הנתבע.

9. ברם ספק בעיני אם כל הפלפול הפרשני הזה נחוץ. הנתבע, ניכר היטב, לא הכיר לאשורו את הביטוי המקראי. לא זו בלבד שהוא לא ידע לכתוב כראוי את הביטוי הזה; לא זו בלבד שהחליף את המלה "נעוה" במלה אחרת לחלוטין – "נאוה", אלא שהנתבע כמו המציא, יש מאין, ביטוי חדש ואינו אלא פרפראזה על הביטוי המקורי: "אשת נעות המרדות" (ההדגשה הוספה). לטעון, בנסיבות הללו, כי הנתבע אך נדרש לביאורו התמים של מושג מקראי ידוע לכל, הרי זו טענה חסרת-שחר. הנתבע עצמו לא ידע לאשורו את משמעו של הביטוי המקראי, בין לפי מפרש זה ובין לפי אחר.

חשוב מכך, היות שלפי הדין אין המוקד מצוי בהבנתו הסובייקטיבית של המתבטא כי אם בתפישתו האובייקטיבית של נמענו הסביר של הביטוי, ספק של ממש הוא בעיני אם השומעים את החידוד הלשוני הזה השכילו, מבלי לגרוע מן ההערכה לפועלם, להבינו כפירוש המקל, שהציע הנתבע בהגנתו. מה כן הבינו? את זאת לא טרח בא-כוחו של הנתבע, שהזמין לעדות במיוחד את

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 45100-01-16 דר' קפלן נ' פרופ' צור

פרופ' שפירא ואת הגב' אלול, לשאול את העדים האלה. אפשר, כי לא בכדי לא נשאלה השאלה, שכן, ביוזמתו העיד נשיא המרכז האקדמי ואמר: "מאומה מכבודה [של התובעת] לא נפגע, אף אחד לא חושב שהיא יצאנית, גם אם זה פירוש רש"י לשבר פסוק ולא קרה שום דבר, גם אם יהודי מבוגר מדבר בלשון ביבים" (פרוטוקול, בעמ' 96, ש' 14-16). לאמור ואין לטעות: אפילו, שדבריו של התובע לא נלקחו ברצינות הרי שפירושם האפשרי, באוזניו של שומע זה, היה התייחסות שלילית ביותר – לשון-ביבים ממש – אל התובעת. גב' אלול, בחקירתה הנגדית, לא דיברה אמנם בביטוי המסוים הזה אך היא סיפרה כי לא אחת נכללו בתכתובות, ששיגר הנתבע לאחרים, ביטויים נפסדים. בלשונה: "מיילים שנשלחו בתפוצה [רחבה] נכתבו הרבה פעמים במינוחים שאני מאוד לא הסכמתי איתם, לא אוהבת אותם, לא נוהגת להשתמש בהם, לא חושבת שיש להם מקום בשפה תרבותית של אנשים" (פרוטוקול, בעמ' 112, ש' 6-8).

גם להשקפתי לא הוסף הביטוי הזה אל מכתבו של הנתבע לשם העשרתו הלשונית של המכתב ההוא, אף לא לשם עיטורו בתכלת ובציצית. הביטוי הזה נבע, ישירות, מכעסו של הנתבע על התובעת ומרצונו "להדביק" לה שם-תואר שהלם את תחושותיו הקשות. שם-התואר הזה לא חפץ לפרוש לפניו של הקורא עובדות לאשורן. הוא לא ביקש לבטא, בתום לב, דעה על אורחותיה של התובעת. היה זה כינוי קרוב ברוחו, לפי קנה-המידה של שומע סביר, לכינוי של גנאי ונועד לחתום את ההודעה הכתובה במעין שורת-מחץ, שתכליתה ביזויה של התובעת ופגיעה בשמה. במוכן זה קלע, להשקפתי, הביטוי שבמכתב לאמור בסעיף הראשון לחוק איסור לשון-הרע ואילו הגנות שבחוק לא פרשו עליו את חסותן.

"גברת] לא אקדמאית], בורה וחפה מכל ידע"

10. עודנו בהודעתו הראשונה, טען הנתבע כי צירוף-התיבות "בורה וחפה מכל ידע" אינו אלא הבעה מותרת של דעה וממילא ציון של עובדות-אמת. שהרי, כתב הוא בהגנתו, "התובעת הינה התזונאית הבכירה [במרכז האקדמי] בנושא תזונת האדם, תורת הביוכימיה ותורת ההורמונים [אך] היא אינה מעבירה ולו הרצאה אחת בתחום זה ואין לה בו כל מושג של ממש" (פסקה 14 לכתב-ההגנה).

במלים "לא אקדמאית", הוסיף הנתבע, הוא לא כיוון לגרוע מתיאור-השכלתה של התובעת. אין הוא חולק על כי התובעת היא בעלתו של יותר מתואר אקדמי אחד ועל שהיא מחזיקה בתואר

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 45100-01-16 דר' קפלן נ' פרופ' צור

מתקדם. אלא, ולשיטתו כך יבין את הדברים כל מי שהחזיק אי-פעם במשרת-הוראה במוסד אקדמי, "לא אקדמאית" התייחס לכך שהתובעת לא שימשה במשרה כזו ואף לא הייתה לה, למצער בעת הרלוונטית, דרגה אקדמית. בהודעת-הדוא"ל השנייה, שמיד אדרש לה וגם בה כתב הנתבע כי התובעת היא "גברת לא אקדמאית", הוא טרח כבר ותיקן לאמור: התובעת היא "חסרת כל דרגה אקדמית, אם כי בעלת תואר דוקטור" (נספח ב' לתצהיר-התובעת).

11. לא אחת, בהידרש לתביעות בלשון-הרע, מוצא אתה את עצמך חוזה במטאמורפוזה, קמה ומתחוללת לנגד עיניך ממש. יצירתיות, אשר ללא ספק שימשה את המתבטא בעת הגייתו של הביטוי הנבחן ותכליתה לפגוע בנושאו, מחליפה עצמה לפניו של בית-המשפט באחרת: העמדתה, באורח יצירתי לא פחות, של משמעות חלופית ומאירת-עיניים לביטוי שהושמע. אילו רק נגלה לו, לנושא-הביטוי, ההסבר החלופי הזה בזמן-אמת, כי אז הייתה דעתו מופסת ומוצאת לה מנוחה. אילו רק ידעה דר' קפלן להבחין בכך, שהרצף המילולי אשר נכתב על אודותיה אינו אלא שני ביטויים נפרדים המתארים, בניטראליות של חוקר המתבונן בסביבתו, מצב-דברים שבעולם, כי אז ודאי הייתה היא מבינה שכל פגיעה – מקורה בנפשה הרגישה יתר-על-המידה.

12. אפילו מוכן הייתי לקבל טענה ולפיה לקבוצת-ההתייחסות הרלוונטית – מרצים ומנהלים של מוסד אקדמי – מובן הביטוי "לא אקדמאית" אחרת ממה שהוא מובן, למשל, לשופט מן הרחוב; אפילו קבעתי כי ביטוי זה אכן נתפש כמתייחס למשרת-הוראה, לדרגה או להשתלבות בשורותיו של סגל אקדמי, אינני סבור כי יש לקרוא אותו במנותק מחלקו הנוסף של המשפט. הביטוי "גברת" לא אקדמאית" מתכתב ישירות עם התיבות שאחריו: "בורה וחפה מכל ידע". אפילו סימן פיסוק לא שימש את הנתבע לחצוץ בין שני חלקיה של אמרת-השפר שהגה. המשפט בשלמותו איננו מותיר, לדעתי, מקום לספק כי אפילו התכוון הנתבע להזכיר את אי-היותה של התובעת חברה בסגל אקדמי של מוסד להשכלה גבוהה, לא היה זה אלא מתוך כוונה למעט מכישוריה האינטלקטואליים. והרי מה טבעי, לכאורה, ונכון מן ההמעטה הזו, בהתחשב בכך שהתובעת היא "בורה וחפה מכל ידע"? כמעט אומר: אין לתובעת להלין אלא על עצמה, שאלמלא ידיעותיה המצומצמות ובורותה העמוקה אפשר, שהיה בידיה להתעלות אפילו למקום שממנו נשקף קצה-המדרגה, ומעליה משקיף בנחת הנתבע על סביבתו. לשון-הרע, היעדרו של תום-לב, כוונה לפגוע – את כל אלה קיבץ יחד הנתבע והעלה על הכתב בהודעתו הראשונה.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 45100-01-16 דר' קפלן נ' פרופ' צור

הודעה II

13. הודעתו השנייה של הנתבע בדואר אלקטרוני הייתה ארוכה יותר אך חריפה פחות. היא השתרעה על פניו של עמוד שלם. נכתב בה כך:

"מעלליה של גברת שרה קפלן
(מפטרת סדרתית של מרצים מעולים)

ארור היום שהסכמתי להצעתה של גב' קפלן לשמש כמרצה בכיר
לביוכימיה במרכז האקדמי פרס.

לא שערתי ולא ידעתי בזמנו, שמנהלת הביה"ס [הבית-הספר, כך
במקור] לתזונה במרכז חסרת כל דרגה אקדמית, אם כי בעלת תואר
דוקטור.

לא שערתי שהגברת הלא אקדמאית זו תפטר במחי יד ובהבל פה
פרופסור לביוכימיה מטעם מכון ויצמן.

במשך 7 שנים לסירוגין (2006-2013) עמלתי על הענקת אישור
מל"ג (המועצה להשכלה גבוהה) לקורס בביוכימיה, תורת
ההורמונים והמוח הרגשי.

העבודה עם גב' קפלן התה [כך במקור] ללא חיכוכים. דרשתי חוזה
עבודה ושכר ולא נענית.

בסביבות שנת 2013, הגברת ניתקה מגע. היא פיטרה אותי ללא כל
הודעה בכתב או בעל פה.

היור' (עפרה אלול) וסמנכ'לית הכספים (נלי מלוכובסקי) התנצלו
בפני על הפיטורים השרירותיים.

מי שמך?, גברת קפלן חסרת הדרגה אקדמאית לפטר מרצה מצוין
לביוכימיה מטעם מכון ויצמן? (בגימלאות).

הנל מפטרת סדרתית. כך למשל פוטרה התזונאית ר [כך במקור]
לאחר שעמלה וקבלה אישור המל"ג לקורס החשוב ביותר בביה"ס
— תזונת האדם.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 45100-01-16 דר' קפלן נ' פרופ' צור

למרות היותה של גב קפלן התזונאית כביכול הבכירה במרכז, היא אינה משתתפת פעילה במתן הרצאות בקורס חשוב ובכיר זה.

על מעלליה בפיטורי השניים במהדורה הבאה. כמו כן מסקנות לקידומו של הביה"ס.

פרופ אוריאל צור

העתקים: נשיא (פרופ רון שפירא), יו"ר עפרה אלול, רקטור פרופסור עמוס דרורי, סמנכ"לית לכספים עו"ד [כך במקור] נלי מלוכובסקי, סגן ראשית [כך במקור] מל'ג ד"ר רבקה ודמני-שאומן, ועד הסטודנטים של ביה"ס לתזונה, עיתונות מקומית, גב שרה קפלן" (נספח ב' לתצהיר-התובעת. כל הסוגריים העגולים הם במקור).

התובעת נפגעה, בייחוד, מן השימוש במלה "מעללים" ומייחוסם לה של מעשי-פיטורים, לכאורה סדרתיים, של מרצים מן התוכנית שעליה היא הופקדה.

"מעלליה" של התובעת

14. פעמיים נקב הנתבע במלה "מעללים" לתיאור-התנהלותה של התובעת. אמת, בשפה העברית יכולה המלה הזו לתאר מעשים ותו לא. בכוחה, אפילו, לתאר עשייה שהחיוב דבק בה, ככתוב: "אָמְרוּ צְדִיק פִּי טוֹב, פִּי פָרַי מַעַלְלֵיהֶם יֵאָכְלוּ" (ישעיהו ג', 10). אלא שאינני סבור, לפי רוחו של המכתב, כי הנתבע התכוון לתאר בו, באורח ניטרלי, את מעשיה של התובעת. מקל וחומר הוא כי לא הציגם בחיוב. "מעללים", בהקשר של מכתבו, הם מעשים אשר רוח של מזימה רעה אופפת אותם. זוהי, לכל הפחות, התנהלות שלא היית מצפה לה ממנהלת של תוכנית במוסד אקדמי, העושה כרגיל בתפקידה. הצמדתו של ערך שלילי לתובעת היא, לדעתי, יסוד-מוסד באופן, שבו עשה הנתבע שימוש במונח הזה בהודעתו. אחרת, יכל הנתבע לתאר מעשים כפשוטם (אף לשיטתו).

"מפטרת סדרתית של מרצים מעולים"

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 45100-01-16 דר' קפלן נ' פרופ' צור

15. שניים, התברר במהלך-שמיעתן של הראיות, הם מרצים אשר לפי טענתו של הנתבע פיטרה התובעת. האחד הוא הנתבע. אחרת היא אותה "ר" נזכרת, שבאולם-הדיונים קרמה עור וגידים לאדם ולו שם ושם-משפחה: גב' רבקה גרובר. הנתבע טען – "אמת דיברתי". "אכן", הוא הודה, "מדובר בתיאור של התנהגות מכוערת אך מדובר בתיאור נכון ומדוייק" (פסקה 15 לכתב-ההגנה). לא פחות מחובה ראה לעצמו הנתבע, בשמו של אינטרס-הציבור, "לחשוף התנהגות מעין זו" (שם).

מה אעשה ועדותה של גב' גרובר, שאין לחשוד בה כי היא חפצה ביקרה של התובעת, ציירה תמונה שונה. כבר בתצהירה של עדה זו, ובו פורטו סכסוכים שנתגלעו בינה לבין התובעת במרכז האקדמי פרס ולא רק בו, לא דיברה גב' גרובר בפיטורים. היא כתבה כי, לבקשת-התובעת, היא השקיעה מאמצים בהכנתו של קורס בתזונת-האדם אך "לאחר מספר חודשים הפסיקה דר' קפלן לכתב אותי בתכתובות למרצים וניתקה איתי כל קשר... בחרתי להמשיך הלאה" (פסקאות 5 ו-8 לתצהיר-עדותה הראשית). בחקירתה הנגדית תיארה העדה את מה שהיה, לשיטתה, מעשה של "השתמש וזרוק". כשהיא הייתה צריכה היא השתמשה בו. ברגע שהיא לא הייתה צריכה אז אני לא הייתי שווה" (פרוטוקול, בעמ' 78, ש' 17-18). כשנשאלה מפורשות על פיטורים בידי-התובעת השיבה העדה: "היא לא פיטרה אותי, היא פשוט התעלמה ממני" (שם, בעמ' 79, ש' 6).

לא אתפוס את הנתבע בלשונו. ברם סבורני כי בפנייה, שנעשית בכוונת-מכוון אל מנהלותיו ומנהליו של מוסד אקדמי, יש משמעות לאבחנה בין תיאורה של התנהגות, קשה ככל שתהיה, של התובעת כלפי אנשים שעבדו עמה לבין היותה "מפטרת סדרתית של מרצים". אפילו שהתקשיתי להתרשם מטיעונו של בא-כוחה של התובעת, בסיכומיו, כי "גם ההגדרה של רוצח סדרתי ב'ויקיפדיה' הוא כזה שביצע לפחות שלושה מעשי רצח. כאן יש לנו את המילה שניים" (פרוטוקול, בעמ' 120, ש' 26-27), הרי שמרחק מצוי בין "פיטורים סדרתיים של מרצים", בידיה של המופקדת על תוכנית-לימודים, לבין הפנייה של גב, מכוערת יותר או פחות, אל שניים מן המעורבים בתוכנית. היו אלה העדים אשר לא אחר מן הנתבע קרא אל אולם-הדיונים והטעימו כי לתובעת לא הייתה כל סמכות לפטר מרצים. פרופ' שפירא העיד ואמר: "היא לא מוסמכת לזה והיא יודעת שהיא לא מוסמכת לזה. היא לא מוסמכת לא לשכור עובדים ולא לפטר עובדים. זה לא תפקידה. התקנון ברור בעניין הזה והיא נהגה גם בעניין הזה וגם באשר למורים אחרים בכפוף להוראות התקנון" (פרוטוקול, בעמ' 99, ש' 1-3). גב' אלול הוסיפה: "דוקטור שרה קפלן היא לא זאת שחותמת על

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 45100-01-16 דר' קפלן נ' פרופ' צור

כתבי המינוי והיא לא זאת שמגייסת מרצים במובן החוזי. היא יכולה להמליץ להנהלה, אבל היא לא יכולה להעסיק במובן של דיני חוזים והעסקת מרצים במרכז" (שס, בעמ' 105, ש' 8-10).

המכלול

16. ברם הקשרה הנכון, להשקפתי, של הודעת-הדוא"ל השנייה – אין עיקרו בפירושם המילולי של מונחים שבה. המכלול הוא, בייחוד, שמקנה להודעה זו את אופייה כביטוי שהוא לשון-הרע, גם אם חריפה פחות מזו שבהודעה הקודמת. ראשית אומר את מה שנהיר הוא על פניו. הנתבע, להשערתי בכוונת-מכוון, שב ופנה אל התובעת בתואר "גב'". זאת, אפילו שמן המכתב הזה ניכר כי ידוע היה לו היטב שהיא "בעלת תואר דוקטור", כפי שכתב. את עצמו, את הנשיא ואת רקטור-המרכז האקדמי לא שכח הנתבע לכנות "פרופ'". הוא אפילו הצמיד, בשגגה, למנהלת-הכספים את התואר "עו"ד", ללמדך שלתארים מקדימים הייתה בעיניו חשיבות. את משמעותה של הדקות הזו – ההימנעות מלפנות אל דר' קפלן בתוארה – מבין היטב מי שבקיא בהליכותיו של סגל אקדמי. מבינים אותה היטב מי שהיו נמעניה העיקריים של ההודעה הזו. ספק ממשי בעיני אם הייתה זו שגגה שבתום-לב.

17. שנית, הייתה זו הודעה נוספת אשר אפילו, כפי שכבר ציינתי, שהנתבע ביאר בה את הסיבה שבגינה הוא כינה את התובעת "לא אקדמאית", קברה לקודמתה לכלל-יצירתו של רצף. הנתבע הוסיף והבטיח כי לא תהא זו חוליה אחרונה בשרשרת, הואיל וצפויה "מהדורה הבאה". ענין זה לא רק שמצביע על כוונה, ובה עוד אדבר, להזיק לתובעת אלא שלדעתי הוא הקנה לפרסומים, לפי תוכנם, צביון של מסכת פוגענית אחת.

18. שלישית, אפילו שלסופו של יום לא מימש הנתבע "הבטחה" נוספת שכלל בהודעה השנייה, וכוונתי היא להפצתה לכל הנמענים שנרשמו בה (הוא חסך מן התובעת פנייה ישירה לעיתונות, למועצה להשכלה גבוהה ולסטודנטים), הרי שהרשימה המיועדת היא חלק מן המכלול המדובר. שיגורו המתוכנן של פרסום זה לנמענים המסוימים הללו יש בו, לעצמו, להוסיף לאמור בהודעה כוח "לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו, לפגוע באדם במשרתו, במשלח ידו או במקצועו" – לשונו של סעיף 1 לחוק איסור לשון-הרע. אמת, מכלול-מאפייניה של ההודעה הנוספת עושים את האמור גם בה, להשקפתי, ללשון-הרע על התובעת.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 16-01-45100-01 דר' קפלן נ' פרופ' צור

הזכויות המתנגשות

19. מצאתי אפוא כי ביטויים, שפלל הנתבע בכל אחת משתי ההודעות אשר שלח בדואר אלקטרוני, עלו כדי לשון-הרע, לפי הסיווג שבסעיף הראשון לחוק איסור לשון-הרע. בזאת הונחה ראשית-יסוד לקביעה כי הנתבע אחראי לעוולה בנזיקין. נסללה הדרך אל תחנותיה הבאות של הבדיקה – שאלת-קיומה של הגנה מן ההגנות שבחוק ושאלת-הסעד – מהותו ושיעורו – אם תיקבע אחריות.

הכרה באחריותו של הנתבע בנזיקין תשמיע, כמו מאליו, פגיעה בחירות-הביטוי שלו. אמת, גם "התחשבות" שלדיעבד עם מתבטא, בגין ביטוי שהשמיע בעבר ואפילו לא יושמע עוד, פוגעת בחופש-הביטוי. היא עלולה לצנן את נכונותו של האדם לשוב ולהתבטא. בכוחה להטיל סייגים ולכרוך מוסרות על ביטויים שלעתיד. גורעת היא ממעמדו של הביטוי, שכבר יצא אל העולם.

מן העבר האחר, מציאתו של הנתבע פטור מחמת איזו מן ההגנות שבחוק, ולחלופין מציאתו אחראי לעוולה אך לקיחתן בחשבון של נסיבות, המצדיקות הקלה במישור-הסעד, עלולות לפגוע בזכותה של התובעת לשם טוב. אי-מיצויו של הדין – בין באי-הטלתה של אחריות ובין בהפחתה משיעורו האפשרי של פיצוי אשר בחוק – גורע מן ההגנה, שמעניק הדין לזכותה של התובעת.

ענין לנו, אפוא וכפי שהקדמתי וכתבתי, בהתנגשות בין שתי זכויות חוקתיות. זכותה של התובעת לשם טוב לא תוכל לזכות במלואה של ההגנה, שמאפשר הדין, בלא שתיפגע בשל כך זכותו של הנתבע לחופש-ביטוי. חירות-הביטוי של הנתבע לא תוכל לזכות במלוא-ההגנה שבדין בלא שייפגע שמה הטוב של התובעת. יישובה של תחרות זו, לימדתנו פרשת פלונית הנ"ל, איננו בקביעה כי בתחרות שכזו מצטמצם היקפה של ההכרה באיזו מבין הזכויות. בפרפראזה על דברי הנשיא, שם: "בהתנגשות זו אין ידה של האחת על העליונה, ואין האחת מבטלת את האחרת. השתיים ממשיכות להתקיים במלוא היקפן במשפט הישראלי. על-כן משתרעת זכותו של אדם לחופש-ביטוי גם על ביטויים הפוגעים בשם הטוב, ועל כן משתרעת הזכות לשם טוב גם מקום שהיא פוגעת בחופש-הביטוי" (בג"ץ 1435/03 פלונית הנ"ל, בעמ' 539).

20. ההכרעה בין הזכויות תמצא את מקומה בקביעתו של היקף-ההגנה הראוי לכל אחת מהן, בנסיבותיה הפרטניות של התחרות. הוראותיו הנוגעות בדבר של חוק איסור לשון הרע – מחד גיסא

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 45100-01-16 דר' קפלן נ' פרופ' צור

זו המאפשרת חיוב בנזיקין, ומאידך גיסא זו המסמיכה את בית-המשפט לצמצם את החיוב הזה או לאיינו לחלוטין – תועברנה דרך מסננותיה של פסקת-ההגבלה אשר בסעיף השמיני לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. בייחוד נעביר את מבחניהן של תכלית ראויה ושל מידה. שהרי, את תחנתה הראשונה של פסקת-ההגבלה כבר חצינו, כמבלי משים, זה עתה. כוונתי היא לעקרון-החוקיות, המעוגן בדרישה: "אין פוגעים בזכויות שלפי חוק-יסוד זה אלא בחוק" ומתקיים, אך מובן, בהוראותיו של חוק איסור לשון-הרע.

תכלית ראויה

21. מספר תכליות הן לפגיעה בחופש-הביטוי בשמה של הגנה על השם הטוב ולפגיעה בשם הטוב בעבורו של חופש-הביטוי. האינטרס הציבורי בשלילתה של לשון-הרע יבקש כוח להגן על שמותיהם של בני-הציבור ועל כבודם, על האוטונומיה שלהם ועל כוחם לפתח את חייהם ולהגשים את עצמם. האינטרס הציבורי יבקש לאפשר לבני-הציבור הגנה על מקור-פרנסתם ועל הקנין. אמת, ענינו של הציבור הוא בהגנה על זכויותיהם של בנותיו ובניו. בזאת, אטעים, אין כדי לרדד את מעמדה של זכות חוקתית למעמד של אינטרס ציבורי. אין זה החשש, שמפניו התריעה השופטת דורנר בענין גנימאת. תמונת-מראה היא, שאינה חותרת תחת ההירארכיה בין זכות-האדם לבין ענינו של ציבור. אדרבה, קונסטרוקציה משפטית זו הולכת דווקא אחר אותה הירארכיה ובכך מבטאת היא את מקומה הנעלה של זכות-האדם גם כשהיא נפגעת בשל זכות אחרת של האדם. עוד מבקש האינטרס הציבורי, אשר ביסודה של הגנה על שם טוב, לקיים מאפיינים ראויים של שיח בחברה, וכן לתרום להצגה "נכונה", היינו תואמת למציאות, של עובדות נטענות. יש תכליות נוספות אך, לעניננו, די באלו שפורטו.

22. חלק מן הרציונאלים הללו מתקיימים גם בהגנה, מן העבר האחר, על ביטוי חופשי. זולת כבודו של האדם והקפדה בכוחו למימוש-עצמי, חיוני חופש-הביטוי לקיומה של דמוקרטיה, במובנה המהותי; לקיומו של שוק חופשי ופתוח של דעות ורעיונות; לאפשרות לווסת לחצים שונים של הפרט ושל החברה; לאפשר את קיומם של סוכנים ראויים של מידע, לקדם את גילוייה של "אמת" (ככל שזו קיימת) ולמצער לסלק מן השולחן יסודות כוזבים או שגויים. הרציונאלים הללו הם אבני-יסוד של ניתוח חוקתי של הערכים המעורבים. רבות נכתב על אודותם בפסיקה ובספרות המשפטית ואיני רואה צורך באסמכתאות.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 45100-01-16 דר' קפלן נ' פרופ' צור

23. תכליות קונקרטיות אלו משמשות, במשולב, בענין שלפנינו. האם כל אחת מהן היא, במובן המשפטי-חוקתי, "תכלית ראויה"? במבחניה של התכלית הראויה דיבר בית-המשפט העליון לאמור:

"שלוש משוכות, בזו אחר זו, נדרש חוק לצלוח כדי שמטרתו הקונקרטית תיחשב ראויה: [א] עליו להיות מכוון להשגתם של יעדים חברתיים, היינו, לשרת אינטרס ציבורי ממשי. ניתן לכנות דרישה זו בשם מבחן האינטרס; [ב] אינטרס זה צריך להיות חשוב דיו כדי שיצדיק פגיעה בזכות יסוד מוגנת, וזאת בהתחשב במהותה של הזכות ובעומק הפגיעה בה. זהו מבחן הנחיצות; [ג] על החוק להלום משטר חוקתי המגן על זכויות אדם. מדברים אנו במבחן הרגישות לזכות. יש לקרוא את דרישת [הרגישות לזכות] במובן זה, שלא ניתן להלום חוק אשר אינו מגלה, על-פי תכליתו, רגישות לזכות הנפגעת ממש, כפי שהיא מתגלה בנסיבות הנבחנות. כדי שייחשב ראוי מבחינת מטרתו, על החוק הפוגע לגלות דעתו כי אין הוא מבקש לפגוע בזכות המוגנת באורח כה אנוש, עד כי הוא נעשה אדיש לחלוטין למשקלה ולחשיבות ההגנה עליה" (בג"ץ 466/07 ח"כ גלאון נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד סה(2) 44, 75; 76 (כבוד השופט אדמונד א' לוי) (2012)).

ההדגשות הן במקור).

סבורני, לאחר בחינתן של התכליות שפורטו, כי בכל אחת מהן מתקיימים שלושת מבחניה של תכלית ראויה. אינטרס ציבורי קיים בקידומה של כל אחת ואחת מהן. האינטרס חשוב דיו כדי לאפשר את הפגיעה בזכות המוגנת. דומני כי דרך כלל, זולת בנסיבות קיצוניות שאינן מתקיימות בעניננו, גם מבחנה של הרגישות לזכות מתקיים במובן זה, שהפגיעה איננה מאיינת לחלוטין את ההגנה על הזכות, אפילו שהיא גורעת הימנה דבר-מה. נסיבותיו של המקרה דנן אינן מחייבות, לדעתי, התעכבות יתרה בתחנה זו של הבדיקה.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 45100-01-16 דר' קפלן נ' פרופ' צור

מידתיות

24. המידתיות, גם לה שלושה מבחנים, מצריכה מעט יותר העמקה. לא כל מבחניה מתקיימים בכל אחד מן האמצעים, שמאפשר חוק איסור לשון-הרע להפעיל בנסיבותיו של המקרה המסוים. המבחן הראשון הוא זה של קשר רציונאלי בין הפגיעה בזכות המוגנת לבין הגשמתה של תכלית-הפגיעה. כבר כאן אוכל לומר כי דרישותיו של מבחן זה אינן מתקיימות בהפעלתה של ההגנה אשר בסעיף 14 לחוק, היא ההגנה של אמת-הפרסום. לעיל עמדתי על כך, שהגנה זו לא תוכל לעמוד לנתבע. הדברים שכתב, וסווגו ללשון-הרע כאמור, אינם משקפים עובדות לאשורן. אין הם תורמים לתכלית של גילוי-האמת אשר ביסודה של התרת-הפגיעה בזכות לשם טוב. אכן, אילו ביקש הנתבע להעמיד לפני נמעניהן של הודעותיו את עובדותיה של המציאות, חזקה עליו כי היה כותב אחרת. הוא לא נדרש היה לכנות את התובעת במיני כינויים. הוא לא היה טוען כי היא משוללת כל ידע שהוא. הוא לא היה טוען כי היא "מפטרת סדרתית" של מרצים. אין, אפוא, יסוד לאפשר פגיעה בשמה של התובעת לשם קידומה של חשיפת-האמת. האמצעי, שבו השתמש הנתבע, איננו מקדם את התכלית הזו. אין הוא צולח את מבחנה הראשון של המידתיות.

גורל דומה, לדאבוני, פקד את כושרו של הנתבע להשיב לעצמו את כבודו שאבד ואת המעמד, שהוא חש כי נטל הימנו בהתנהלותה של התובעת. אם תרמה עדותם של פרופ' שפירא ושל גב' אלול לשרטוטה של תמונת-העובדות היה זה, בייחוד, בהבנה כי למקרא הודעותיו של הנתבע הם לא נתמלאו כבוד כלפיו כי אם, חוששני, היפוכם של דברים. דומה כי בנמענים אלה, השניים, נתגבשו מסקנות עגומות בדבר אישיותו של הנתבע ובדבר האופן, שבו הוא הרשה לעצמו להתנהל. פרופ' שפירא אמר: "חבר'ה, האיש לא מסוגל לדבר עם בני אדם, לא כל שכן עם תלמידים". הוא העיד: "לאחר החרפות והגידופים נאלצנו להיפרד ממנו" וסיכם: "לאחר שראינו עם מי יש לנו עסק, לאחר שראיתי במי מדובר אמרתי: 'לא איכפת לי, אני אשלם לו משכורת מלאה. העיקר שלא ימשיך בהתבטאויות האלה במקום הזה'" (פרוטוקול, בעמ' 91, ש' 16-17; בעמ' 95, ש' 8-9 ושם, בש' 16-15). מדבריה של גב' אלול כבר הבאתי לעיל, לאמור: "מיילים שנשלחו בתפוצה נכתבו הרבה פעמים במינוחים שאני מאוד לא הסכמתי איתם, לא אוהבת אותם, לא נוהגת להשתמש בהם, לא חושבת שיש להם מקום בשפה תרבותית של, של אנשים" (פרוטוקול, בעמ' 112, בש' 6-8).

25. מרביתן של התכליות הנוספות, שלא תוכלנה לצלוח את רעיון-המידתיות, מוצאת את עצמה נחסמת בפתחה של מסנת-המידתיות השנייה, היא הדרישה לאמצעי אשר פגיעתו היא הקלה ביותר

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 45100-01-16 דר' קפלן נ' פרופ' צור

האפשרות. מבחנה השני של המידתיות מבקש למנוע אמצעים מופרזים. הוא מבכר אמצעי, שיוכל להשיג את אותה תכלית במחיר של פגיעה קלה יותר, על פניו של אמצעי פוגעני במידה מוגזמת. להשקפתי, כל אחת ואחת מן התכליות, שבשמך נמצא מקום להגן על האינטרס הציבורי אשר בחופש-הביטוי ולפגוע, אגב כך, בזכותה של התובעת לשם טוב, ניתן היה להשיג באמצעים חריפים פחות. הנתבע יכל לבטא את כעסו, באורח בהיר ומוטעם לא פחות, בלא השמצתה של התובעת. הוא יכל להביא לפניהם של קברניטיו של המוסד האקדמי את מה, שסבר כי הוא מידע חשוב, באמצעותו של תיאור של ההתרחשויות ומעדיף דיוק ופירוט על פניה של השחרת-דמותה של התובעת. אילו פעל כך הנתבע, ספק בעיני אם הרבה נגרע היה מן האינטרס הציבורי לאפשר לאנשים לבטא את אישיותם ולקדם את בחירותיהם, אינטרס שממילא מעמיד לנגד עיניו, למצער כנקודת-מוצא, את "עקרון-הנזק" למיל (JOHN STEWART MILL, ON LIBERTY (1859)).

26. מסקנות אלו הולכיכוני להוסיף ולשלול מביטוי של הנתבע איזו מן ההגנות שבחוק איסור לשון הרע. הסיווג ללשון-הרע ושלילתה של הגנה שבדין משמיעים תוצאה יחידה – מציאתו של הנתבע אחראי כלפי התובעת בעוולה של הוצאת לשון-הרע. השלב הבא הוא הידרשות אל הסעד. בנסיבותיו של המקרה דנן, זה יהא המישור לבחינתן של התכליות, המצדדות בהגבלתו של חופש-הביטוי לשם הגנה על השם הטוב. לבית-המשפט שיקול-דעת רחב בקביעתו של הסעד, בייחוד היות שנתבקש פיצוי ללא הוכחתו של נזק. שיקול-הדעת הזה פותח פתח לבחינתם של יסודות-התכלית והמידה בקביעת-הסנקציה אשר ראוי להטיל על הנתבע בשל אחריותו.

הפיצוי

27. שאלה היא באיזו דרך ועד כמה ראוי לפגוע בהגנה על זכותו של הנתבע לחופש-ביטוי, בשם קידומו של האינטרס הציבורי, היינו בשמו של מכלול-הרציונאליים, אשר עומד ביסודה של הטלת-אחריות בלשון-הרע. בשאלת-הדרך הולכים אנו אחר הסעד שנתבקש בתביעה, בנדון כאן – תביעה לפיצוי כספי סטטוטורי, לפי שיקול-דעתו של בית-המשפט. הא, אגב, ותו לא היות שלא נתבקש צו להכשתם של הפרסומים לפי סעיף 9(א)(2) לחוק איסור לשון-הרע. קביעת-שיעורו ההולם של הפיצוי מצויה בלבתו של רעיון-המידתיות. היא תיגזר ממבחניו.

28. אי-פסיקתו של פיצוי כלל, או פסיקתו של פיצוי בסכום סמלי, לא יקיימו לדעתי קשר רציונאלי לתכלית המבוקשת – הגנה על השם הטוב. הן תזמנה הקלת-ראש בהוצאת-דיבתם של

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 45100-01-16 דר' קפלן נ' פרופ' צור

אנשים רעה ותוספנה פגיעה-על-פגיעה בתובעת. מן העבר האחר, מיצויו של הדין – בנדון כאן: היעדרות לתביעה לכפל של תקרת-הפיצוי שבחוק, בסך של 140 אלף ש"ח – היא בלתי-מידתי בעליל. את ההגנה על השם טוב ישיגו אמצעים פוגעניים פחות. ראש וראשונה, עצם-קיומו של פסק-דין זה, על נימוקיו, הוא יסוד בהעמדתן של עובדות על מכונן. בכך יש, בנסיבותיו של הענין, לתרום לשמירה על שמה של התובעת ולהראות כי התנהלותה לא הייתה כפי שתיארה הנתבע בהודעותיו.

שיעורו הראוי של פיצוי יהא אפוא כזה, שיוכל להגן על השם הטוב במעט-הפגיעה האפשרית בחופש-הביטוי. כאן, בפרט, משתלבת הוראתו של סעיף 19 לחוק איסור לשון-הרע ומונה מרכיבים אפשריים בקביעתו של שיעור-הפיצוי. כאן משתלבים גם, היות שהרשימה שבסעיף 19 איננה סגורה, קביעותיה של הפסיקה לגבי השיקולים הנוגעים בדבר ולגביו של קנה-המידה הראוי ביישומם. מחד גיסא היה חלק מן הביטויים חריף למדי. הוא לא הושמע בתום לב ופְּטָא – אם מכוח-תוכנם של הביטויים ואם מכוחה של הפעולה הסדרתית – כוונת-מה להזיק לתובעת. מן העבר האחר, לא הוכח כי זולתי פגיעה ברגשות, ואינני מקל בה ראש, נגרם נזק ממשי. פרופ' שפירא, והוא מייצגה הנאמן של קבוצת-ההתייחסות הרלוונטית – נמעני-הביטוי, העיד ושב והעיד כי ההודעות נקראו על רקע היכרותו את הנתבע, את אורחותיו ואת אופן-ביטויו, היינו, שלא כצעתקן ובוודאי שלא כנימה החריפה ששימשה בן. לא נמצא כי התובעת איבדה את מקום-עבודתה במוסד האקדמי בעקבותיהן של ההודעות הללו, אף לא כי הודעותיו של הנתבע הקשו עליה במציאתו של מקור-פרנסה לאחר שנפרדה מעל המוסד הזה. מספרם של הנמענים, שלהם שיגר בסופו של יום הנתבע את הודעותיו, היה מצומצם יחסית. כאמור, דבר איננו מכוון להקל ראש בפגיעה ברגשותיה של התובעת אך אלה הם פרמטרים, שחייב בית-המשפט לשקול בקביעתו של סעד סביר, הוגן ומאוזן.

29. שקלולם של המשתנים הנוגעים בדבר, כמפורט לעיל, הובילני לאמוד את הסכום, שבנסיבות-המקרה נכון היה לחייב בו את הנתבע, ב-18 אלף ש"ח. שיעור זה מאזן, להשקפתי נכונה, בין הפגיעה בתובעת, על ביטוייה בפרשה זו, לבין כוחו של הנתבע לומר את אשר על לבו. הפיצוי יבטא קביעה, שלפיה אין הנייר סובל הכול ואין נתונה הרשות, אפילו בנסיבות שכן חש המתבטא כי הוא נפגע, לכתוב את כל העולה בדעתו. הפיצוי יבטא, בד בבד, חשש מהנפתה של מאכלת חדה מדי וקטלנית על יסוד-מוסד של חיים בחברה דמוקרטית, וכאמור באורח פרטני גם בקהילה אקדמית – חופש-ביטוי לבנותיה ולבניה.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 16-01-45100-דר' קפלן נ' פרופ' צור

30. דא עקא כי רבות כבר נכתב בבית-משפט זה על הכברה בסכומן של תביעות לסעד כספי. לא פחות מפורשת הייתה ההתייחסות לתביעות לתשלום תקרתו של פיצוי ללא הוכחתו של נזק. על העותר בתביעה בלשון-הרע לדעת, ידוע-היטב, כי תקרתו של הפיצוי היא, כשמה, נקודת-הסיום של טווח. אין היא נקודת-המוצא. אין היא יכולה להיות ברירת-המחדל בתביעות מן הסוג הזה. שמורה היא לאותן נסיבות חמורות, קיצוניות וחריגות, שבן נכון למצות את הדין עם המתבטא על אף קיומם של ערכים מתחרים. לדאבוני, מרביתם של התובעים טרם הפנימו תובנה זו. במצב-הדברים, שאנו רגילים בו, כמעט כל התביעות לפיצוי ללא הוכחת-נזק מוגשות בסכומה של תקרת-הפיצוי שבחוק. עם כך אין להשלים. הפרזה כזו איננה תורמת לעשייתו של צדק. היא פוגעת בזו ביותר ממוכן אחד. אין היא תורמת לסיומם של ההליכים בדרך ההולמת ובקצב הראוי. היא מחייבת מענה ממשי מצדן של ערכאות, במטרה לשרש את הנגע הזה ולהשיב את ההליכים בלשון-הרע אל נתיבם הנכון, זה ששיווה מחוקקו לנגד עיניו, אפילו עם הוספתה המאוחרת של ההוראה בדבר פיצוי ללא הוכחה של נזק. בטיבו של המענה השיפוטי הנדרש דיברה פסיקתו של בית-המשפט העליון: תובע, שהפריז בסכומה של תביעתו, על כורחו ייאלץ בית-המשפט לגרוע מסכום-זכייטו, לרבות מן המרכיבים של הוצאות-המשפט ושכר-טרחתם של עורכי-הדין (ע"א 164/54 היועץ המשפטי לממשלת ישראל נ' לבני, פ"ד ט 1107, 1117 (1955); ע"א 419/80 הולנדר ושות' בע"מ נ' הוד אווז בע"מ, פ"ד לו(4) 433, 436 (1982); ע"א 4494/97 סלאח נ' סלאח, בפסקה העשירית לפסק-הדין (פורסם באתר הרשות השופטת, 4.1.2000); יואל זוסמן סדרי הדין האזרחי (שלמה לויין עורך) 545 (1995)). כך יהא גם בעניננו.

הערות לפני סיום

31. במה שהוא, לפי השקפתי, בשול-הדברים אוסיף כי כל שחר, אף לא בְּדֵל-של ביסוס ראיתי, לא מצאתי לטענתו של הנתבע כי מניעה של תובענה זו – זרים הם וכי, לאמתו של דבר, הוגשה התובענה בתיאום בין התובעת לבין המוסד האקדמי על רקע סכסוך כספי, הנטוש בין הנתבע לבין האחרון. לא זו בלבד שהתובעת שוב אינה עובדת במוסד אקדמי זה, ולא זו בלבד שדָּבַר בחומר אשר הונח לפני איננו קושר אותה, היום הזה, אל המוסד אלא שמהימנים עלי דברים, שהשמיע נשיא-המוסד בעדותו לאמור: "לא, לא היינו מתואמים במשפט הדיבה. אין לי עניין במשפט הדיבה. לדעתי משפט הדיבה הוא מיותר. לדעתי מוטב תתעסק משפחת קפלן בטיולים עם הילדים והנכדים ולא תתעסק בשטויות שמישהו מדבר" (פרוטוקול, בעמ' 96, ש' 11-14). כל שאוכל הוא להצר על

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 45100-01-16 דר' קפלן נ' פרופ' צור

הטורח וההכבדה שבהטרחתם אל אולם-הדיונים של פרופ' שפירא ושל גב' אלול, ללא צורך מהותי וללא תרומה ממשית לניהולה של פרשת-ההגנה.

32. לבסוף, היטב ידוע כי גם בית-המשפט, כרשות מרשויות-המדינה, חייב בזכויותיו היסודיות של הפרט מכוחה של "פסקת-הכיבוד", היא פסקה 11 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. שאלה מתודולוגית נכבדה, שאינה מצריכה קביעתם של מסמרות בנסיבותיה של פרשה זו, היא כלום משפיעה חובתו זו של בית-המשפט על כוחו להכריע סכסוך אזרחי, שבין שני פרטים ועל תוכנה של הכרעתו זו, לרבות בקביעתה של אחריות בלשון-הרע ובפסיקת-הסעד בגינה. ענין זה יונח לשעתו.

התוצאה

33. התביעה מתקבלת לפי עילתה. נמצא לי מקום לקבוע כי בחלק מן הביטויים, שהשמיע נגדה בהודעות-דוא"ל ששלח, עוול הנתבע בלשון-הרע כלפי התובעת. עליו לפצותה בגין כך. בתוך 45 ימים מיום, שנתקבל בידיו פסק-דין זה, ישלם הנתבע לתובעת סך של 15 אלף ש"ח. עוד ישלם הנתבע לתובעת, בתוך אותו פרק זמן, הוצאות-משפט בסך של 2,500 ש"ח ועוד שכר-טרחת של עורך-דין בסך, כולל מע"מ, של 2,900 ש"ח. בקביעתם של מרכיבים אחרונים אלה נלקחו בחשבון סכום-האגרה, שהיה משתלם בגין תביעה בערך שאיננו מופרז; טרחת והוצאות אשר נגרמו לתובעת בשל הצורך לנהל את ההליך ולהתייצב לארבע ישיבות בבית-המשפט; הפער הממשי בין סכומה של התובעת לבין סכום-הזכייה; הוראותיהם של תקנה 512(א) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 ושל כללי לשכת עורכי הדין (התעריף המינימלי המומלץ), התש"ס-2000 והכבדה ממשית, שהתיר לעצמו כל אחד מבעלי-הדין, בדרכו, להשית על ניהולו של ההליך בבית-המשפט.

המזכירות תשגר את העתקו של פסק-דין זה לצדדים וכן לפרופ' שפירא ולגב' אלול, לפי המען שבהזמנתם לעדות.

ניתן היום, כ"ג באייר התשע"ח, 8 במאי 2018, שלא במעמד-הצדדים.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

8 במאי 2018

ת"א 45100-01-16-16 דר' קפלן נ' פרופ' צור

גילא הימון, שופט

